

בעזהש"ת

גליון

'מבאר אבותינו'

במשנתו של מרן רבינו הגה"ק בעל ה'באר צבי' מסעבען זיע"א
וצאצאיו הממשיכים במסורת הצרופה.

- יו"ל לרגל שמחת השבע ברכות -
להחתן המופלג פאר מקדושים הרב צבי לעווין שליט"א

ימי הפורים / תשפ"ב לפ"ק / גליון 3

לתורת מרן הבאר צבי ז"ע וצאצאיו

בקשה מטעם המערכת

בהזדמנות זו אנו רוצים לבקש מכל מי שיש תח"י חידו"ת בדרוש ובאגדה שנכתבו ע"י אבותינו זי"ע נא ונא לשלוח לכתובת אמייל : K7669616@gmail.com
וכן אנו מבקשים את עזרתכם בהפצת תורת רבינו זי"ע, תרומות יתקבלו ע"י הנ"ל.

בתודה מראש
מכון 'מבאר אבותינו'

כל הזכויות שמורות

'מזלא טבא וגדיא יאה'

ברכת מזל טוב שגורה, אל האי גברא רבא היושב תדיר באוהלה של תורה,
שייף עייל שייף נפיק ולא מחזק טיבותא לנפשיה, מגזע אראלים ותרשישים
הרה"ג רבי יעקב יהודה לעווין שליט"א

לרגל נישואי בנו החתן המופלג המו"מ בתויר"ש, פאר מקדושים
הרב צבי הערש שליט"א

נכדו חביבו ומקורבו של מורינו הגאון בעל ה'רזא דמשה' זצ"ל
נו"נ לרבותה"ק הגרעק"א, החתם סופר, המראה יחזקאל, הכתב סופר,
המהריא"ץ, המהרש"ז, הנחלי מים, הידות אפרים, הבאר צבי זיעועכ"י.

והברכה אחת היא אל מע"כ הרבנית החשובה תחי' שכל ימיה עמדה לימין
בעלה הגדול ה"ה מעתיק השמועה, גדול מבררי מקחו של מרן החתם סופר,
מקים עולה של תורת חכמי ורבני ארץ הגר, אשר כל ימיו היה דבוק באבותיו
ורבותיו הק' נבג"מ, איש חמודות, כל הבריות אומרים עליו הי עניו הי חסיד
מתלמידיו של אברהם אבינו, הזדכך ביסורים קשים וקבלם באהבה, כש"ת
מורינו הגאון המפורסם

רבי משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל

בעל ה'רזא דמשה' ונכדו חביבו של הוד מרן רביה"ק בעל ה'באר צבי' זי"ע

ברכותינו נתונה שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה והחסידות
על דרך ישראל סבא ולהמשכת הדורות 'שלא ייבוש המעיין ולא יקצץ האילן
פרי עץ חיים'.

המברכים מקרב לב

לתורת סגן הבאר צבי זי"ע וצאצאיו

לזכר נשמת

איתן אדונינו מורינו ורבינו
 בוצינא קדישא משיירי אנשי כנה"ג
 סיני ועו"ה בוח"ט גאון הגאונים נזר שבחכמים
 מרן רבינו הגה"ק רבי צבי ב"ר אריה קינסטליכער זי"ע
 גאב"ד ור"מ סעבען ובעל הבאר צבי

נלב"ע ז' אדר א' תשכ"ה
 ומנו"כ בחלקת הרבנים הר המנוחות ת.נ.צ.ב.ה.

"נר זכרון"

לע"נ אבינו רועינו עט"ר
 גדול מבררי מקחו של מרן החתם סופר
 מקים עולה של תורת חכמי ורבני ארץ הגר
 מו"ה הגאון רבי משה אלכסנדר זושא ב"ר דוב קינסטליכער זצ"ל
 בעל ה'רזא דמשה' ונכדו חביבו של מרן רבינו הגה"ק זי"ע

נלב"ע י"ג שבט תשפ"א
 ומנו"כ בחלקת הרבנים הר המנוחות ת.נ.צ.ב.ה.

תוכן העניינים

'מפניני הבאר'

פנינים נפלאים לימי הפורים 7

ישראל הם כגוף אחד שחשיבתו כשהוא באחדות. / המן רצה לקטרג עי"ז על ישראל וע"כ אמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים. / הקב"ה הקדים רפואה למכה שיהיו באחדות ע"י מחצית השקל. / הקב"ה הראה למרע"ה את ניצוץ האחדות שירדה בהר סיני. / שמחה בכללות צריכה להיות עם גבול. / מחצית השקל מראה ע"ז שישראל אין חוטאים אלא לפנים מחמת שיעבוד גלויות. / עם ישראל מתחדשים כוחותיו על אף הצרות והרדיפות. / עזהו מטבע של מרדכי שעל אף השק ואפר לא איבד תקוותו בה. / וז"ש זכרם לא יסוף מזרעם לזכור את נס הפורים שבא ע"י בטחונם בה.

'מחידושי הבאר'

חידושים על מסכת מגילה 8

מרן רבינו הגה"ק רבי צבי קינסטליכער זיע"א גאב"ד ור"מ סעבען ובעל ה'באר צבי' – הערות בהשקפה ראשונה במסכת מגילה [ב' ע"א – ד' ע"ב]. / מו"ה הגאון רבי משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל בעל ה'רזא דמשה' – בדין אין עושין מצוות חבילות. / מו"ה הגאון רבי משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל בעל ה'רזא דמשה' – בחילוק דינא דאין עושין סעודת פורים בשבת לדינא דמותר לישא אשה בפורים.

'מרזי הבאר'

מתורת מורינו הגאון בעל ה'רזא דמשה' 9א

פלוגתת הרמ"א והפר"ח וביאור מחלקותם. / המשך ביאור טעמא דהפר"ח ושיטת השו"ע בזה. / ראיית הכתב סופר לשיטת הרמ"א. / טעמא דאין מברכין על משלוח מנות תלוי בפלוגתת הרמ"א והפר"ח. / נפק"מ כשהתברר ששלח טריפות.

'ממנהגי הבאר'

לקט מנהגים לימי הפורים 10ט

קריאה בי"ד ובט"ו. / ערבית לפני חצות. / לקבץ מעות בפורים.

'מדרכי הבאר'

עובדות והליכות קודש 10ח

שבת בבית ה'. / לא זכה להכירו דיו וללמוד מדרכיו. / בערוב ימיו.

ארכיון

אוסף אגרות ומכתבים 10כ

מכתב הזמנה של הרה"ק מויזניץ זי"ע לרבינו על שמחת בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א.

במפנינו הבאר'

פנינים נפלאים לימי הפורים

ישראל הם כגוף אחד שחשיבותו כשהוא באחדות

ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים
(אסתר ג, ח).

שהוא מפורד בין העמים, וע"כ צייתה אסתר לך כנוס את כל היהודים (אסתר ד, ז), שיהי' אחדות ושלוש ביניהם, וממילא שהמן לא יוכל להם, ובאמת ע"י הצרה והגזירה נעשה שלום ואחדות ביניהם.

בהקדם הא דמחצית השקל מרמז על שלום ואחדות, שידע כל אחד מישראל שהוא רק כמו

מחצית, ורק בהצטרף עם הכלל הוא נקרא גוף שלם, וכמו שאבר אחד מן האדם אין לו שום חשיבות כשהוא נפרד מן האדם, וכל חשיבותו רק כשהוא ביחד עם האדם, כמו כן אין חשיבות לאיש ישראל כשהוא נפרד מן הכלל, ונחשב רק כשהוא בצירוף כל ישראל כאיש אחד בלב אחד.

ושמעתי דבר יקר, שע"כ נקרא המן צורר היהודים, ע"ד צורר הכסף משלי (ז, כ), בלשון משנה (חולין קז ע"ב) צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת, וכמו כן המן גרם להם לישראל שנצטוו יחד באחדות ושלוש, והבן.

"הרה"ק רבי יהודה הורוויץ מדזיקוב זצ"ל היה מרבה לבקש מהגה"ק רבי צבי קינסטליכער אב"ד הערמנשטאט בעל שו"ת 'באר צבי' זצ"ל שיספר לו את המעשה דלהלן והיה הגר"צ נענה לבקשתו ומספרו בהתלהבות וברגש כדרכו, וסיפור זה היה מרגלא בפומיה לספרו בהתלהבות יתירה כדרכו בקודש, וכה סיפר, כאשר כיהן רבו הגה"ק ה'ערוגת הבושם' זצ"ל ברבנות בעיר קליינווארדיין לא היה אומר דברי חסידות בשיחותיו ודרשותיו לפני בני העיר, כיון שרובם ככולם לא היו מעדת החסידים, פעם אחת ביום הפורים אחר ששתה יין כמצוות היום

הקב"ה הקדים רפואה למכה שיהיו באחדות ע"י מחצית השקל

וז"כ הגמ' (מגילה יג ע"ב), גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, ר"ל שהמן קיטרג על ישראל שאינם באחדות ויש פירוד לבבות ביניהם, ועי"ז יוכל לאבדם, אולם הקב"ה צוה אותם על מצות מחצית השקל שהוא רמז לאחדות ושלוש. וז"כ כי תשא את ראש בני"י ונתנו איש כופר נפשו זה יתנו וגו' מחצית השקל (שמות ל, יב-יג), ובגמ' (ב"ב י ע"ב), במה תרום את ראש בני ישראל בכי תשא, ר"ל ע"י השלוש ואחדות שמרומז במצות מחצית השקל תתרומם קרן ישראל, וכהנ"ל.

המן רצה לקטרג עי"ז על ישראל וע"כ אמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים

וזה שקיטרג המן (אסתר ג, ח), ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים, ר"ל אף שהוא בין העמים כגר בארץ נכריה, בכ"ז יש ביניהם פירוד לבבות ומחלוקת בעוה"ר, ע"כ אין לך לירא מהם, כי אם ישראל באחדות אין שום אומה יכולה לשלוט בהם, ע"ד חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד, ז), וע"כ כבש אחאב כל המלחמות אף שהי' עובד ע"ז, משום שהי' אחדות ביניהם (ירושלמי פאה פ"א ה"א). ע"כ אמר המן לאחשורוש שלא יירא מישראל כיון

הקב"ה הראה למרע"ה את ניצוץ האחדות שירדה בהר סיני

וז"כ שנתקשה משה בהבנת ענין מחצית השקל, והראה לו הקב"ה מטבע של אש כזה יתנו (במ"ר יב, ג ועוד). והכוונה, שמשה רבינו ה' ירא מי יודע אס יוכל לפעול אצל ישראל שיהיה ביניהם אחדות ושלוש, שע"ז נרמז ענין מחצית השקל, כי בעוה"ר השטן מקטרג תמיד שיהיה מחלוקת ופירוד לבבות בין ישראל, ולא חרבה ביהמ"ק אלא בשביל שנאת חנם ר"ל (יומא ט ע"ב), והראה לו הקב"ה מטבע של אש, כי אצל מתן תורה כתיב (שמות יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, ופי' חכז"ל (מכילתא מובא ברש"י) ויחן לשון יחיד שהיו כאיש אחד בלב אחד, וכל נשמות ישראל עמדו על הר סיני, ועוד היום יש ניצוץ של אש ממתן תורה בלב איש הישראלי, וזה הניצוץ לא בטל עדיין ולא יתבטל לעולם, וכל עוד שלא נכבה לגמרי ונשאר רק שביב אחל בלב הישראלי, יוכל להתלהב ולהבה גדולה.

כן הוא אהבת ישראל, שבכל המחלוקות והפירוד לבבות נשאר בלב הישראלי זיק וניצוץ אחד של אהבת ישראל, ואותו הזיק יתלהב בעת צרה, כי אז יתכנסו כולם וישכחו כל שנאה וכל קנאה וכל קטטה וכל תחרות, והישועה קרובה לבוא. וזה שנתקשה משה בענין מחצית השקל, כי ידע טבע ישראל כי ברע הוא במה שנוגע לשלום ואחדות בעוה"ר, וע"ז הראה לו הקב"ה מטבע של אש וכהנ"ל, והבן.

[באר צבי]

**שמחה בכללות צריכה להיות עם גבול
[לעשות אותם ימי משתה ושמחה (אסתר**

ט, כב).

והיית אך שמח (דברים טז, טו). אך לשון מיעוט, וצ"ב מאי ממעט.

(ועוד) [ו]יש לפרש דגם כששמחים צריך להיות גבול, ולא להגיע ולהמשיך השמחה ללא גבול כי אז כמובן נשכח מלבו חובותיו לפני מלך מלכי המלכים, וזה מה שבא למעט, שוב מצאתי זאת בשם הרה"ק ר"א מקרלין זי"ע.

[מאז ומקדם]

**מחצית השקל מראה ע"ז ישראל אין
חוטאים אלא לפני מחמת שיעבוד גלויות**

אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן בא' באדר משמיעין על השקלים וכו' (מגילה יג ע"ב).

עפ"י הגמ' (שם יב ע"א), מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ומסיק, הם לא עשו אלא לפנים. וזה ענין מחצית השקל, עפ"י פלגא עלי ופלגא עליך (שבת פט ע"ב), כי מחצית השקל ניתנו לכפרה, כמ"ש (שמות ל, ט) לכפר על נפשותיכם, ואנו מרמזים בזה כי אנחנו צריכים רק לכפר על חצי העבירה, כי המחצית השניה מוטל על הקב"ה כביכול, שיגאל אותנו בקרוב, כי הרבה גלות עושה, והנה באמת אם איש ישראל מתמרמר שלא יכול לעבוד להשי"ת מחמת שיעבוד וכובד הגלות, בוודאי ה' יקבל תפלתו. וזה שאנו מתפללים, לא למענינו כי אם למענך עשה שיתקדש שמך בעולם.

וז"ש שהמן שמח שיצליח בידו, מחמת שחטאו ישראל שנהנו מסעודתו של אותו רשע אולם באמת הם לא עשו אלא לפנים, ע"י הגלות ושיעבוד מלכותו, וזה שהקדים שקליהם לשקליו, וכהנ"ל.

[באר צבי]

**עם ישראל מתחדשים כוחותיו על אף
הצרות והרדיפות**

ואסתר כינסה את כל היהודים, וה' עזר להם
וישועתם היתה קרובה לבוא.

**איזהו מטבע של מרדכי, שק ואפר מכאן
ועטרת זהב מכאן (ב"ר לט, טז).**

**וזהו ש זכרם לא יסוף מזרעם לזכור את נס
פורים שבא ע"י בטחונם בה'**

ובמטבע של אברהם אמרו חז"ל (ב"ק קצז

ע"ב), זקן וזקינה מצל אחד
ובחור ובתולה מצד אחר.
שאחר שאברהם ושרה
זקנים באים בימים, א"א
בן מאה שנה ושרה בת
תשעים שנה, הנה נתחדש
בעזר ה' כנשר נעוריהם,
ואחר בלותם היה להם
עדנה ובנו את בית ישראל.
וזה זקן וזקינה מכאן,
ופתאום נתהפך לבחור
ובתולה. כן היא בעם
ישראל, מצד אחד זקן
וזקינה, היה נראה שכבר
כלו כוחותיהם מרוב
התלאות והצרות

והרדיפות וההריגות ר"ל במשך הגלות המר,
ופתאום יתחדש כנשר נעוריו, בחור ובתולה
יחד יגברו על שונאינו. מטבע כזאת הוא הסמל
של עם ישראל, שגם בעת אסונו וזמן צרותיו,
ובשעה שנראה לעיני העמים שכבר פסו
כוחותיו ואין לו עוד תקוה וחיים, פתאום והנה
נראה פלא גדול שיתחדש כוחותיו, וינער את
עצמו מכל אסונותיו בלב מלא תקוה ובטחון,
וירדוף א' אלף ושנים יניסו רבבה (דברים לב, ל).

**זהו מטבע של מרדכי שעל אף השק ואפר
לא איבד תקותו בה'**

וזה ג"כ רמז למטבע של מרדכי, שק ואפר
מכאן, ובשעה שיצאה הגזירה לאבד את כל
היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד
(אסתר ג, ט) וכל האומה היתה בסכנה גדולה,
ועטרת זהב מכאן, שלא איבדו תקוותם בה',

ושמעתי לפרש, והימים האלה נזכרים

ונעשים וגו' וימי
הפורים האלה לא
יעברו מתוך
היהודים וזכרם לא
יסוף מזרעם (שם ט,
כח), שתמיד
כשיהיו בעת צרה,
יזכרו מהישועה
שנעשה להם
בפורים, שהמן
הרשע ביקש
להשמיד ולהרוג
את כל היהודים,
וכבר עלתה בידו,
ואסתר ביטלה
הגזירה, אבל לא

נכנס יין יצא סוד. והתחיל לדרוש רזין עילאין
בחכמת הנסתר על פי דרך החסידות, כששמע
ראש הקהל את דברי ההתעוררות חרה לו הדבר
מאד, והלך ולחש באוזניו שאין כדאי לו לדרוש
ולדבר ברבים מעניני החסידות, בשמוע כן
ה'ערוגת הבושם' התחיל למנות בהתלהבות
שמותיהם של בניו "אברהם יוסף", "יעקב
חזקיה", "יקותיאל יהודה", "ישראל מאיר",
"לוי יצחק", את כולם אני מוכן כל הזמן לפשוט
צוואריהם ולשוחטם, לקפוץ לתוך האש לישרף
למען כבודו של מלך מלכי המלכים ואתה מייעץ
לי מה ראוי לדבר ומה לא...".

[מפי ספרים וסופרים]

ע"י דיפלאמיטיש, רק לקיים את ימי הפורים וגו'
וכאשר קיימו על נפשם ועל זרעם דברי
הצומות וזעקתם (שם לא), לך כנוס את כל
היהודים וצומו עלי (שם ד, טז).

וזה שהטביעו אאע"ה ומרדכי לדורות לעם
ישראל. אבל מאין לנו הכח הזה, ירושה היא
לנו מאאע"ה, וירק את חניכיו (בראשית יד, יד),
ולחם נגד המלכים האדירים בבטחוננו על ה',
ומסר נפשו עבור אמונתו. אבל העיקר שגם
בעת ההצלחה לא יקוים בנו וישמן ישורון
ויבעט (דברים לב, טו), למען תזכור את יום
צאתך מארץ מצרים כל ימי חיידך (שם טז, ג), ימי
חיידך הימים כל ימי חיידך הלילות (ברכות יב ע"א),
ימי חיידך הימים, עת תזרח לך שמש ההצלחה,
כל ימי חיידך הלילות, גם אז תזכור מימי החושך
שהיו לך. (חלקו תורגם מאידיש)

[באר צבי]

”מוזידושי הבאר”

זוידושים על מסכת מגילה והלכות פורים

מרן רבינו הגה"ק רבי צבי קינסטליכער זי"ע
גאב"ד ור"מ סעבען ובעל הבאר צבי

הערות בהשקפה ראשונה במסכת מגילה

ולפי"ז הכי קאמר הש"ס, י"ג זמן קהלה לכל הוא ולא צריך לרבווי, ר"ל דתרי מילי קאמר הש"ס, חדא די"ג זמן קהלה לכל היא, ר"ל דהי' זמן מלחמה, וא"כ א"א לרבווי מבזמניהם, כיון דלא דמי אהדדי וכהנ"ל, וא"כ עכ"ח דמרבין מבזמניהם י"א וי"ב, ואי דא"כ קשה מנלן באמת דקורין בי"ג, ע"ז מסיים ולא צריך לרבווי, ר"ל דעל י"ג אין צריך שום ריבוי וכמ"ש הירושלמי הנ"ל, דכיון דקורין לפניו ולאחריו, ממילא דקורין גם בי"ג. כנ"ל עפ"י דברי הריטב"א, עי"ש.

אלא דקשה להעמיס דברי הירושלמי הנ"ל בכוונת הש"ס דילן, דא"כ עיקר חסר מן הספר, דהול"ל דבי"ג טעמא משום דלפניו ולאחריו קורין, גם באמצע בי"ג קורין, ע"כ לא צריך ריבוי לי"ג. ובש"ס דילן אין שום רמז מזה. גם מלשון רש"י בשמעתין מבואר דלא מפרש כפי הנ"ל, רק דהא דקאמר י"ג זמן קהלה לכל ולא צריך לרבווי, הוא חד מילתא דמשו"ה א"צ לרבווי י"ג מאחר

ב, א בגמ'. י"ג זמן קהלה לכל היא ולא צריך לרבווי. ועיי' ברש"י. לכאור' קשה טובא, דהא קריאת המגילה ביום שנחו מאויביהם, ולא ביום שנלחמו עמהם, וכן כתוב במגילה, א"כ מה ענין הא די"ג זמן קהלה לכל לקרוא המגילה.

וראיתי בחידושי הריטב"א שהקשה כן בשם התוס', ועיי"ש מה שכל בזה בשם הירושלמי, ותורף דבריו, דכוונת הש"ס דכלפי מה דפריך הש"ס ואימא תריסר ותליסר, ר"ל דנילף מבזמניהם י"ב וי"ג, ואכתי י"א מנלן, ע"ז משני י"ג זמן קהלה לכל הוא, ר"ל דאדרבה מהאי טעמא גופא דבי"ג הי' זמן מלחמה, א"כ א"א למילף מבזמניהם דומיא דזמנא, דהא לא דמי אהדדי, דבי"ד וט"ו הי' הנחה לאויביהם וי"ג הי' מלחמה. וא"כ עכ"ח דהא דילפין מבזמניהם, היינו י"א וי"ב, ואי דא"כ תקשי באמת י"ג מנלן, לזה תי' הירושלמי, די"ג לא איצטרך קרא לרבווי, דכיון דקורין קודם י"ג ואחר י"ג, א"כ גם בי"ג קורין. עי"ש בריטב"א.

דהוא זמן קהלה, שכולם נקהלו להלחם ולהנגם מן האויב. וצ"ע ודו"ק.

ד, א בגמ'. חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכין. לכאור' קשה, דתחלה אמר חכמים הקילו על הכפרים, משמע שתיקנו כן לטובת בני הכפרים, ואח"כ מסיים כדי שיספקו מים וכו', משמע שהתקנה היתה לטובת בני הכרכים, ובאמת שהן שני טעמים חלוקים, וא"כ קשה דתרי טעמא למה לי, דהא בחד טעמא סגי.

שוב עיינתי בחידושי הריטב"א, והבנתי דתרתוי איצטרכא, והבנתי ג"כ לשון רש"י. דאי משום טעמא כדי שיספקו מים ומזון, דהיינו שיהי' פנויים ביום י"ד לספק מים ומזון לכרכים, א"כ הי' די לתקן שיקדימו יום אחד מקודם לבוא להעיר לקרות המגילה, ולמה תיקנו שיהי' מקדימים ליום הכניסה, דהיינו לפעמים בי"א ולפעמים בי"ב. ע"כ הוצרך לטעמא דחכמים הקילו עליהם שלא יצטרכו לבוא להעיר בשביל לקרות המגילה, רק יוכלו לקרות ביום הכניסה, דאז בלא"ה נכנסים להעיר למשפט וכדומה, וכמ"ש רש"י במתניתין, וזה ג"כ כוונת רש"י, ותרווייהו איצטרכא, דאי משום דך טעמא שלא לטרוח את בני הכפרים לבוא להעיר לקרות המגילה ביום י"ד, לא סגי, דהא בלא"ה היו באים להעיר ביום י"ד כדי לספק מים ומזון, ע"כ

איצטרכא לטעמא שיהי' פנויים ביום י"ד להספיק מים ומזון, וכמ"ש רש"י בד"ה כדי שיספיקו. ובהך טעמא לחודא כדי שיספיקו מים ומזון לבני הכרכים ג"כ לא סגי, דא"כ הי' די לתקן שיבואו להעיר יום אחד מקודם י"ד, דהיינו ביום י"ג, ולמה תיקנו שיהיו קורין ביום הכניסה, אף שלפעמים הוא רחוק מיום י"ד ב' או ג' ימים. ע"כ הוצרך לטעמא דחכמים הקילו לבני הכפרים, ר"ל שלא לטרוח אותם שיבואו במכוון ליום מוגבל להעיר לקרות המגילה. וכ"ז פשוט. רק דלפי המסקנא דמסיק לקמן בע"ב דגרסינן מפני שמספים מים ומזון, א"כ הוי רק תקנתא דבני הכפרים.

אלא דלשון רש"י אכתי תמוה לכאור', שכ' במתניתין בד"ה אלא שהכפרים מקדימין, באמצע הדיבור וז"ל, והכפרים אין בקיאתן לקרות וכו' ולא הטריחום להתאחר ולבוא ביום י"ד. ולכאור' תמוה דהא בלא"ה היו באים ביום י"ד להעיר כדי להספיק מים ומזון, והכי הו"ל לרש"י לומר, שלא הטריחום שיבואו ביום א' מקודם י"ד לקרות, דהא ביום י"ד לא הי' יכולין לבוא לקריאת המגילה, מאחר שהיו צריכין להיות פנויים, כמ"ש רש"י בגמ' הנ"ל. או דהו"ל לרש"י לומר סתם, שלא הטריחום שיצטרכו לקרות את המגילה בי"ד, והיינו כדי שיהיו פנויים וכהנ"ל. אבל מה שכ' רש"י שלא הטריחום להתאחר ולבוא ביום י"ד הוא תמוה, דהא בלא"ה היו באים וכהנ"ל, וצ"ע.

הגה"צ רבי משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל
בעל ה'רזא דמשה'

בדין אין עושים מצוות חבילות

וכנראה דלא הרגיש בדברי הכת"ס
גופא לעיל בסימן כו דכתב וז"ל, בנידון
כעין שלנו דאי אפשר לברך ברכת פדיון
בענין אחר גם אם היה בו משום אין
עושין מצוות חבילות שרי לכללם יחד
כיון דאי אפשר בענין אחר וכו' וגם זיל
בתר טעמא דאין עושין חבילות משום
דמיחזי כמשא וכיון דאי אפשר בלאו הכי
לא מיחזי לרואים כמשא דהא אנוס הוא
עכ"ל, הרי דאי אפשר שאני.

ולפי זה ראיית ה'משיב דברים' אינה
ראיה, דהא כתב המגן אברהם בסימן
תרצ"ב סק"א דמי שאין לו מגילה לא
יברך שהחיינו על משלוח מנות מתנות
לאביונים וסעודה עיי"ש, ולכן כיון דאי
אפשר בענין אחר שפיר כולל בברכת
שהחיינו גם משלוח מנות וכו', משא"כ
בנידון הכת"ס וכמו שכתב להדיא
'ואפשר לו בלאו הכי', מיושב היטב
ספיקת הכת"ס.

בשו"ת כתב סופר חלק או"ח סימן
קלט כתב וז"ל, ויש לי מקום עיון אם יש
בזה משום אין עושין מצוות חבילות
לצאת משלוח מנות ומתנות לאביונים
בבת אחת או לקיים משלוח מנות במעות
מעשר לו ואפשר בלאו הכי, עכ"ל
עיי"ש.

ובשו"ת משיב דברים חלק או"ח
סימן קע"ה [מובא ב'ליקוטי הערות'
שבסוף שו"ת כת"ס] כתב דכיון דהכל
משום מצות פורים לא שייך ביה אין
עושין מצוות חבילות, והביא ראיה
דהמגן אברהם כתב דיכין בברכת
שהחיינו שמברך על קריאת המגילה,
להפטר בה מלברך גם על משלוח מנות
ומתנות לאביונים וסעודה, וכמו דפוטר
בסוכות בברכת שהחיינו על היום ועל
הסוכה, על כרחך כיון דהכל משום סוכה
וכחדא מילתא היא עכת"ד.

בדינא דאין עושין סעודת פורים בשבת

תרפ"ח ס"ו [כצ"ל] כהירושלמי שאין
עושין הסעודת פורים עד א' בשבת
והטעם כי ע"י סעודת שבת לא יהא היכר

בשו"ת התעוררות תשובה ח"ג סי'
כ"ג אות ג' כתב וז"ל, וטעמא בעי למה
בפורים שחל בשבת פסק המחבר סי'

לסעודת פורים, ומתיר לישא אשה בפורים ולא חשש לזה עיי"ש שהאריך.

ולפלא שלא הרגיש דהמג"א בסימן תרצ"ו סקי"ח בדין נישואין בפורים דן בזה להדיא, וכתב דלא דמי דהתם הטעם דא"כ לא תהא סעודת פורים ניכרת אבל הכא מה בכך אם לא תהא סעודת הנישואין ניכרת, עכ"ל ופלא.

ולפענ"ד יש ליישב עוד דמקור הדין דדוחין סעודת פורים עד יום א' הוא מהירושלמי וטעמו דכתיב ימי משתה

ושמחה את ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה ששמחתו בידי שמים, וא"כ שפיר אפשר לשאת בפורים דהא סוכ"ס הוי שמחת פורים שפיר תלויה בב"ד בפרט דכל שבעת ימי המשתה הוא דרבנן, [אולם עיי' בשלטי גיבורים ריש מס' כתובות בשם הר' מאיר הלוי דיום א' של שמחת חתן הוי דאורייתא דכתיב ביום חתונתו וביום שמחת ליבו, אלמא דשמחת יום ראשון יש לו סמך מן התורה עיי"ש, ואפ"ל לו יהא כן מ"מ לא הוי שמחתו בידי שמים לכאורה, ומיושב היטב].

מורי הבאר

מתורת מורינו הגאון בעל הרוזא דמשה

אם אינו רוצה לקבל או מוחל¹

א.

פלוגתת הרמ"א והפר"ח וביאור מחלקותם

ברמ"א סי' תרצ"ה ס"ד כתב וז"ל, ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא, עכ"ל, ובד"מ שם הביא זאת בשם מהר"י ברי"ן. וכתב עליו הפר"ח תימה דזה מנין לו. ובקרבן נתנאל (מגילה ד"ז) הביא ראיה לדברי הרמ"א מהא דאמרי' בהגמ' בגדרים דס"ג, האומר לחבירו קונם אם אין אתה בא ונוטל לבנד כור א' של חטין ושתי חביות של יין הרי זה יכול להפר גדרו שלא ע"פ חכם ויאמר לו כלום אמרת אלא מפני כבודי זהו כבודי, וכתב הרשב"א הטעם דבקום המעשה שייך למימר הריני כאילו התקבלתי שאפי' היה מקבל ממנו היה יכול להחזיר לו, א"כ מעכשיו יכול לומר לו הריני כאילו נתקבלתי והחזרתך דאפוכי מותרתא ל"ל, וה"ט שייך גבי משלוח מנות נמי, ולפי"ז איכא ראיה לדינו של הרמ"א מזה דאפ"ל הריני התקבלתי וה"נ גבי מ"מ נמי אם מוחל לו הוי דומיא דהריני כאילו התקבלתי. ובליקוטי הערות סי' קצ"ו או"א כתב דראי' זו הוא רק על הדין דמוחל לו, ונראה כוונתו דבאינו מקבל תלוי אם אומר באמת הריני כאילו התקבלתי, אבל במוחל שפיר חשיב כאומר הריני התקבלתי. אמנם במשנ"ב משמע דגם במוחל לו צריך שיאמר בפירוש הריני כאילו התקבלתי.

עוד הקשו האחרונים על הפר"ח - מובא בברכ"י - דהא הוא גופיה כתב ביו"ד סי' ס"א ס"ק מ"ג דאם הכהן מחל לו המתנות יצא, וא"כ ה"נ הכא גבי מ"מ הול"ל דיצא.

ובישוב דעת הפר"ח, כתב הברכי יוסף סי' תרצ"ה אות ה' וז"ל, ונראה לי דהכא טעמא כמ"ש הרב תרומת הדשן שיאכלו בסעודה ולפי"ז במתנה ע"מ להחזיר אף דבעלמא הוי מתנה, הכא לא יצא כמ"ש האחרונים, ומשו"ה סבר הרב פר"ח דאם מחלם לו לא יצא, אבל במתנות כהונה דמתנה ע"מ להחזיר בהם שמה מתנה ויצא ה"ה דאם מחלם יצא. ובהכי אידחיא מאי דאייתי ראיה הרב קרבן נתנאל לדין מור"ם מדאמרינן בגדרים דף ס"ג וכו' ולפום מאי דכתיבנא בעניותין אין מזה ראיה אי אמרינן דמתנה ע"מ להחזיר במנות לא יצא,

¹ פרק מתוך הספר 'משלוח מנות' העומד בשלבי עריכה, המשך לספר רב המכר 'תענית בכורים וסעודת מצוה'.

וזוהו דעת הרב פר"ח, ומעתה אין ראיה מההיא דנדרים כמבואר, עכ"ל. נמצא לפי"ד הברכ"י דאה"נ הפר"ח מודה בכל המקומות דאם אינו מקבל או מוחל יצא מ"מ הכא שאני דכל טעם מ"מ הוא כדי שיאכלו בסעודה וא"כ בעינן שיקבל את המנות.

ובשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' ר"מ, סי' שמ"א וסוס"י שמ"ב) מבאר את שיטת הרמ"א דס"ל דיצא, וה"ט משום דכתיב 'ומשלוח מנות איש לרעהו' מוכח דרק על השליחות קפיד קרא, וטעמא דמ"מ הוא כמ"ש בס' מנות הלוי כדי להרבות אחוה ורעות היפך ממה שאמר המן 'מפוזר ומפורד' ולכך סגי בשילוח דבזה מתרבה האהבה ומראה חיבתו לחבירו ובזה הוא מקיים המצוה אפילו אם חבירו לא יקבל מחמת תיגרא או מטעם אחר. עכ"פ לפי הנ"ל נמצא דהרמ"א והפר"ח נחלקו בטעמא דמשלוח מנות דהרמ"א ס"ל דהטעם הוא כדי להרבות אהבה ומשו"ה העיקר הוא השילוח ולא איכפ"ל אם יקבל אם לא, אולם הפר"ח ס"ל דהטעם הוא משום צרכי סעודה ומשו"ה צריך שיקבל.

וכ"כ ג"כ החתם סופר באו"ח סי' קצ"ו דבהא תליא פלוגתת הרמ"א והפר"ח. וממשיך החת"ס דגם הפר"ח הבין דכך הוא הדין לפי טעם המנות הלוי, וז"ש תימה דזה מנין לו, ר"ל מנ"ל למהר"י ברי"ן ולרמ"א שכ' בשמו להכריע בזה כהטעם דהמנות הלוי ובכך לפסוק דאם אינו מקבל או מוחל לו יצא.

ולפי"ז מקשה החת"ס דהרמ"א סתר עצמו, דהא שם כתב דגם אשה חייבת במשלוח מנות, וקשה דהא קרא כתיב 'איש לרעהו', ועכ"ח צ"ל דאשה הסמוכה לשולחן בעלה אין צריכה לשלוח אם בעלה שולח, וזה תלוי בהנ"ל דאם הטעם למלאות חסרון סעודתו של חבירו שפיר כיון שהיא עצמה סמוכה על שולחן אחרים, אבל אי טעמא משום אהבת רעים היתה צריכה להיות חייבת, נמצא דלפי"ז סתר הרמ"א עצמו דמה שמחייב אשה ע"כ ס"ל הסמוך על שולחן אחרים פטור דהטעם משום למלאות חסרון סעודתו של חבירו וא"כ איך פסק אם אינו מקבל או מוחל לו יצא הא לזה הטעם לא מהני מחילה ונמצא מזכה שטרא לבי תרי, וצ"ע.

ב.

המשך ביאור טעמא דהפר"ח ושיטת השו"ע בזה

ובחת"ס שם ממשיך דלפי טעמא דהפר"ח היה צריך להיות הדין דיוצאים מ"מ רק ע"י שילוח לעני או לכל מי שאין לו צרכי סעודה, אלא דמתקני מ"מ דהיינו מרדכי ואנשי כנה"ג לא חילקו בין עשיר לעני כדי שלא לבייש את מי שאין לו.

והנה כתב השו"ע סי' תרצ"ה ס"ד וז"ל, חייב לשלוח לחבירו שתי מנות בשר או של מיני אכלים, עכ"ל, ומבואר דיש לשלוח מיני מאכל דייקא, וכתב התרומת הדשן ח"א סי'

ק"א דדייק זאת ממ"ש 'מנות' דבכל מקום פירושו מיני מאכל או משתה, ומבאר התה"ד דה"ט משום דס"ל דהטעם של משלוח מנות הוא כדי שיהיה לכל אחד כדי סיפוקו לקיום סעודת פורים דאם איתא כהטעם דמ"מ הוא כדי להרבות אהבה ורעות א"כ למה לא ייצא בשילוח בגדים ושאר דברים שאינם מיני אוכל. מוכח דהשו"ע ס"ל כהפ"ח דאם אינו מקבל או מוחל לו לא יצא כיון דהעיקר הוא הקבלה שיהיה לו צרכי סעודה.

ג.

ראיית הכתב סופר לשיטת הרמ"א

ובכתב סופר סי' קל"ט הביא ראייה לדברי הרמ"א מהא דאמרינן במגילה ד"ז ע"ב, רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, וליכא למימר דכוונת הגמ' לומר דבבת אחת אפשר לצאת ידי חובת שניהן דהא בירושלמי מובא להדיא דאפשר לקיים רק חדא [ובטורי אבן נדחק בגמ' דאו או קאמר], אעכ"ח צריך ליישב עפ"מ"ש הרמ"א דאם אינו רוצה לקבל או מוחל יצא ולכן רבי יהודה נשיאה שלח לשם משלוח מנות והוא לא רצה לקבל עבור שלוח מנות והמשלח הרי כבר יצא י"ח והחזיק ר"א בזה עבור מתנות לאביונים ושלח לו קיימת בנו רבינו מ"מ ומתנות לאביונים, ומדויק הלשון קיימת בנו, שעל ידי קיימת שניהם לאשר אני מחזיק בו רק למתנות לאביונים ובלתי ספק רוצה אתה בכך ממילא קיימת תרתי על ידי, ובירושלמי ששלח לו קיימת בנו מתנות לאביונים לפי הירושלמי לא כך הי' המעשה אלא ששלח לו ר"י נשיאה לקיים מתנות לאביונים וקבלו וחזר ושלח לו משלוח מנות וקבל, ומזה ראייה לדינו של הרמ"א כשאינו רוצה לקבל כבר יצא המשלח י"ח.

ובדעת סופר הביא בשם ת"ח אחד שהקשה ע"ד הכת"ס ממ"ש הפמ"ג בסי' ס' דדברי קבלה כמו מתנות לאביונים לכ"ע צריכין כוונה וא"כ היאך יצא ר"נ חובת מתנות לאביונים והא כששלחם לא התכיון כלל לשם מתנות לאביונים אדרבה הרי רצה לקיים משלוח מנות. וכתב הדע"ס לתרץ את דברי זקינו וז"ל, ולדידי נראה לקיים מילין דאבוהון של ישראל ק"ז ז"ל עפ"י מה שכתבו החוס' בסוכה ל"ט ד"ה עובר לעשייתן, וכן קיי"ל דכל מצוה שיש לה המשך זמן אי לא בירך מתחילה יכול לברך כל זמן המשך המצוה ומקרי עובר לעשייתן יעו"ש, וא"כ גם הכא בשעת ששלח לי' ר"א בודאי עדיין היו בידו אטמא דעגלא תלתא וגרבא דחמרא ושלח לי' להודיעו שמוחל לו המשלוח מנות ומקבלם בתורת מתנה לאביונים א"כ עדיין יוכל להתכוון לשם מצות מתנות לאביונים כיון שלא נאכלו עדיין, זאת ועוד אחרת בודאי בלי רצונו של רי"נ לא הי' יכול ר"א לעכבם לעצמו בשביל מתנות לאביונים ושלח להודיע לרי"נ כדי שיסכים לזה שיעכבם לעצמו בתורת מתנות לאביונים וא"כ באותו שעה שנתרצה לזה רי"נ התכוון לקיים מצות מתנות לאביונים ושפיר יצא כיון דהתכוון אח"כ וא"ש, עכ"ל.

ד.

בטעמא דאין מברכין על מ"מ תליא בפלוגתת הרמ"א והפר"ח

עוד כתב המהר"ם שיק (שם בסי' ר"מ) דהא כתב הרשב"א בשו"ת סי' י"ח דהא דאין מברכין על מצוות צדקה משום דשמא לא יקבל העני, וקשה דא"כ כאן במ"מ דבכל אופן קיים המצוה מדוע אין מברכין, ובשלמא לפי"ד הפר"ח שפיר לא מברכין דגם במ"מ חיישינן שמא לא יקבל ואז יהא ברכה לבטלה, אבל לפי הרמ"א מדוע אין מברכין. ובאמת הפמ"ג כתב טעם זה דאין מברכין על מ"מ משום דשמא לא ירצה לקבלם או ימחול, ומוכח דס"ל כהפר"ח דאם אינו רוצה לקבלם או מוחל לו לא יצא. ובדעת הרמ"א הטעם דלא מברכין על מ"מ כמ"ש המג"א סי' תרצ"ב סק"א וז"ל, ונראה לי דמי שאין לו מגילה לא יברך שהחיינו על משלוח מנות וסעודה, דזהו דבר הנהוג בכל יום ובכל שבת ויו"ט, דהא לא תקנו כלל ברכה עליהם, עכ"ל, ומבאר המהר"ם שיק את דבריו עפ"י הגמ' בפסחים דקט"ו ע"א, מתקיף לה רב חסדא לאחר שמילא כריסו הימנו חוזר ומברך עליה, וה"נ כיון שנוהג בכל עת איך יברך עתה על זה, ומבואר דס"ל כהרמ"א דטעמא דמ"מ הוא כדי להרבות אחוזה ורעות ולכן אין מברכין על מצוה זו כיון דזה נוהג כל יום. ע"כ תו"ד המהר"ם שיק. וכ"כ החתן סופר סימן ע"ב אות ד' דהרמ"א אזיל כהמג"א דה"ט דמצות אהבת רעים נוהגת כל יום רק שבפורים תקנו תקנה קבועה משום חיבת היום ופרסום הנס. ומוסיף החתן ס"ו ז"ל, ומה גם שהיא מצוה התלויה בלב ואין זה רק להראות בפועל מצוה התלויה בלב, עכ"ל, ומבואר לפי"ד טעם נוסף עפ"י דרך הרמ"א דטעמא דמ"מ הוא כדי להרבות אהבה ואחוזה ומשו"ה מיקרי מצוה שבלב ואין מברכין עליו.

ואין לומר דעכ"פ הרמ"א דאזיל כטעמא דהמג"א פליג על הרשב"א, דהא לפימ"ש שאני משלוח מנות דכל המצוה הוא השילוח ולא איכפ"ל אם יקבל אם לאו, אבל מצוות צדקה בוודאי תלוי בקבלת העני ומשו"ה שם הטעם הוא כמ"ש הרשב"א אבל הכא גם הרשב"א יודה לפי הרמ"א לטעמא דהמג"א.

ובמהר"ץ חיות (מגילה ד"ז ע"א) כתב ג"כ דטעמא דהרשב"א ל"ש כאן לפי הרמ"א, וע"כ כתב טעם אחר מדוע אין מברכים על מצוות משלוח מנות וז"ל, שאלני חכם אחד מופלג מדוע אין מברכין על מ"ע דדברי קבלה דמשלוח מנות כמו שמברכין על מקרא מגילה. ואיכא למימר כמ"ש הרשב"א סי' י"ח דאין מברכין על מצוות צדקה כיון דאין בידו של נותן לקיימה דאם אין העני מקבל הצדקה הרי לאו כלום עביד וכאן נמי. אולם איפכא מבואר באו"ח סי' תרצ"ה ס"ד דאפילו לא רצה לקבל מ"מ המשלח יצא ידי מצוה. והנה החכם הזה ירצה להחליט דמשלוח מנות איננו מצוה רק מנהג נביאים וכמו דקי"ל דאין מברכין על חיבוט ערבה דמשום דמנהג נביאים ואין מברכין ע"ז. אולם לשון הטור והרמב"ם משמע דהוא מצוה ואינו מנהג, ואע"פ שהרמב"ם כ' בהכות חנוכה ומגילה בפתיחה ויש בכללם שתי מצוות מד"ס היינו קריאת המגילה והדלקת נ"ח מ"מ הרי לא חשוב הלל בפתיחה אע"פ דבר"ח מנהגא ולא בחנוכה דכלל מצוות הראשיות והפרטים

המה מונחים בהעיקר, ובפי' אמרו דא"א לברך שהחיינו על סעודה ומשלוח מנות מפני דהוא בכלל שהחיינו דקריאת המגילה (עיין מג"א סי' תרצ"ב ס"א) וכן הסעודה ומשלוח מנות הם בכלל ברכה שעשה ניסים דרך מכח הנס נתחייבו במצוות אלו ופשוט, עכ"ל. ומבואר מדבריו טעם נוסף לפי הרמ"א מדוע אין מברכין על משלוח מנות, משום דכלול בברכת שעשה ניסים שמברכין במקרא מגילה דהא רק מכח הנס נתחייבו במצוות אלו.

ה.

נפק"מ כשנתברר ששלח לו טריפות

ועיין בחתן סופר שם אות ג' שכתב דלפי הרמ"א דס"ל דהעיקר הוא השילוח נמצא דאם שלח בשוגג מנות שהתבררו לטריפות יצא יד"ח, דהא אפי' דבאיסור דאורייתא לא חשיב שנהנה מהאוכל מ"מ שילוח מיהא איתא, אמנם לדעת הפר"ח באיסור דאורייתא דהאוכלו לא חשיב נהנה ומה"ט פטור מברכה א"כ לא יצא יד"ח.

וכתב החתנ"ס דלפי הפר"ח באיסור דרבנן יהא תלוי בפלוגתת הסמ"ע והש"ך, דהש"ך בסי' רל"ד מביא את דברי הסמ"ע דבאיסור דרבנן חשיב נהנה ולפי"ז בוודאי יצא י"ח מ"מ, אמנם הש"ך עצמו חולק עליו וס"ל דל"ח נהנה וא"כ הוי דומיא דאי' דאורייתא שאינו יוצא י"ח וכהנ"ל, ועיי"ש מה שביאר בזה ואכה"מ.

'במנהגי הבאר'

לקט מנהגים לימי הפורים

מנהגים והליכות שנראו אצל מרן רבינו
הגה"ק רבי צבי קינסטליכער זי"ע גאב"ד סעבען ובעל הבאר צבי

- התודה והברכה להג"ג מוהרש"ז שליט"א על סיועו במדור זה -

קריאת המגילה בי"ד ובט"ו

א. כשהיה דר בירושלים ב'שיכון הרבנים'¹, היה קורא את המגילה גם בי"ד מחמת ספק². ואח"כ כשהיה דר ב'שמואל הנביא' היה קורא רק בט"ו כמנהג בני ירושלים³.

¹ משנת תש"י עד שנת תשט"ו היה דר רבינו ב'שיכון הרבנים' בשכונת רוממה בעיה"ק ירושלים. וי"א שרק בשנה הראשונה או גם השנייה שהיה דר שם קרא גם בי"ד אבל אח"כ היה קורא רק בט"ו.

² מקורו מהגמ' מגילה ד"ב ע"ב, דאמר ריב"ל כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נידון כדרך, עד כמה, אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא כמחמתן לטבריא מיל, ע"כ, ובזה נחלקו הפוסקים לגבי השכונות המרוחקות בירושלים שע"י צירוף בתים ייחשבו סמוכים אבל למעשה רחוקים יותר ממיל. דדעת רוב הפוסקים וכן המנהג דנחשבת סמוכה מכיון דיש רצף של בתים עד החומה, ולא איכפ"ל דלמעשה איכא מרחק יותר ממיל דהא כל העיר כד' אמות דמי וחלקה סמוכה לחומה פחות ממיל, וכ"ה דעת החזו"א (או"ח סי' קנ"א, קנ"ג סק"ב) ודעת המנחת יצחק (ח"ח סי' ס"ב).

אמנם דעת הגרי"מ טיקוצ'ינסקי זצ"ל (בלוח א"), דרק בתוך המיל חשיבי סמוכה אבל מחוץ למיל אפ"ל דיש רצף בתים אינו נידון כדרך וקוראים בו בי"ד, ואפשר שלשיטה זו חשש רבינו וע"כ קרא את המגילה גם בי"ד מספק.

ואפילו לפי"ד הגרימ"ט הנ"ל אפשר דלו יצויר נוכל לראות משם את החומה יקראו בט"ו, ואפילו דיש מרחק של יותר ממיל מ"מ שיעורא דמיל לא נאמר כי אם על סמוכה אבל על נראה אפילו יותר ממיל נידון כדרך וכשיטת רש"י בגמ' שם וכהמ"מ פ"א מהל' מגילה ה"י, ודלא כלשון הרמב"ם, הר"ן, הטור והשו"ע, יעו"ש בב"ח סי' תרפ"ח, ואכה"מ.

³ דשם בוודאי חשיב סמוכה אפילו בלא צירוף בתים מן החומה.

ערבית לפני חצות

ב. בני הקהילה היו עולים אליו [לסעודת] פורים מבעוד יום והיה נמשך עד עצם הלילה, והיה לו שעון על שולחנו וכמה דקות לפני חצות ביקש לגמור ולהתפלל מעריב.

לקבץ מעות בפורים

ג. לא הניח לבניו לקבץ מעות בפורים⁴.

---

⁴ מפי בן רבינו הה"צ מוהר"ר דוב זצ"ל, ועל אף שלכולם היה מניח לאסוף מעות, מ"מ לא הניחו מכיון שחשש שיתנו לו רק מחמת היותו בן של המרא אתרא ולא רצה שיתנו רק בגללו.

מדרכי הבאר'

עובדות והליכות קודש'

שבתי בבית ה'

רבינו בבחרותו במכתב אל רבו ה'ערוגת הבושם' כותב בתוה"ד: "הנני מבקש מחותן שיסמוך בידי אחר חתונתי, ויתן לי מזונות על שולחנו משך זמן רב, שאוכל להשתעבד נפשי בלתי לתורת ה' לבדו" (נדפס בבאר צבי, חלק האגרות סי' א). בהקשר לזה שמעתי מרבי יצחק וולדמאן, נכדו של רבי משה ליב וולדמאן מקראסנא, ש"ב של רבינו, שבעת ביקורו של רבי ליפא פרידמן [מנהל מוסדות סאטמאר בברוקלין] בארה"ק, סר לבקר גם את רבינו כקרוב [זוגתו השנייה של רבי ליפא היתה לבית וולדמאן]. רבינו שמח מאד אליו, וסיפר לו שלמד עם אביו [רבי אברהם פרידמאן מסעליש] יחד בישיבה, ושאיפתו היתה אז לשמש ברבנות, ואילו הוא, רבינו, שאף תמיד שיזכה לשידוך שחמיו יוכל להחזיקו על התורה ולא יצטרך להזדקק לרבנות. ואמר רבינו: ראה מה עלה בסופו, אביך שהיה ת"ח מופלג, עסק לבסוף במו"מ, ואילו אני נעשיתי רב.

לא זכה להכירו דיו וללמוד מדרכיו ...

"רבינו [רבי יהודה הורוויץ מדז'יקוב] נתיידד מאד עם הגאון הגדול מהר"צ קינסטליכער גאב"ד סעבען, שהעריכו עד למאוד, ובעיקר היה רגיל לשנן את עבודתו הגדולה בעת תפילתו. ופעם כשאירע יום השנה של הגאון ז"ל בליל שב"ק, ביקש רבינו [מדז'יקוב] אחר התפלה את אחד מבניו של הגאון לתאר בפניו מהליכות אביו. והאזין רבינו לסיפור ותיאור הליכותיו בקודש כמה שעות. וגם אחר שכבר הלך המספר לביתו, עוד נשאר רבינו בבית המדרש זמן רב תפוס בשרעפיו. ואח"כ כשהעיר לו מלווהו שהזמן כבר קרוב לחצות, תינה בפניו את גודל צערן, אשר על אף שהיה כל כך מיודד עם הגאון ז"ל, לא זכה להכירו דיו וללמוד מדרכיו."

[זכות אבות.]

וראה עוד במק"א על קשרו של רבינו עם הרה"ק מהר"י מדז'יקוב זי"ע]

בערוב ימיו

"הייתי נוכח באחד הביקורים של תלמידו מהרמנשטאט להבחל"ח הגה"צ אברהם פולק שליט"א [משגיח דיישיבת סלובודקה] בירושלים, הי' לו קשה איזה משנה ברורה בהלכות חנוכה, ורבינו זי"ע הסביר בשובה ונחת לפי הבנתו. ביציאתו הפטיר ואמר: בגיל הזה בהירות כזאת, דבר נדיר.

רבינו כותב במכתב אחד משנותיו האחרונים: ואני תמיד אייחל לישועת ה' ולרפו"ש במהרה, כי מר לי מר מה שבעוה"ר קשה עלי מאוד העיון בספר".

[הג"ר יצחק ארי' שטרן זצ"ל,
בנו של חדב"נ הגאון בעל הבצל החכמה זצ"ל]

ארכיון

אוסף אגרות ומכתבים

ב"ה [תשכ"ג]

שו"ר יקרב לאור נערב הרב הגאון הגדול המפורסם חו"ב בכל מקצועות וכו' וכו' כקש"ת מוהר"ר צבי קינסטליכער שליט"א אבדק"ק סעבען

ראוי יקרב לאור נערב הרב הגאון הגדול
 המפורסם חו"ב בכל מקצועות וכו' וכו'
 כקש"ת מוהר"ר צבי קינסטליכער שליט"א אבדק"ק סעבען

אודת ה' קטן לקד על טהור האור ונאט והאוצט תלם כעלמ
 קמ הנסן רפ' החתן הפלילי ו' נמצא ש"י ענן ת' בת שפ'
 הפל' אש'לם שלם אש'לם אהח'ת' תתקום קר'נות' וקא'
 בעלות' ו' סון הפל' אג'ס וקס'ונ' פה' קטן קר'ק' אוח'ת'
 אקרא נא' אה'ר' וידי' קוא וק'ת' אש' קס'ונ'ט' ו' ו'ה'ת'ע'ס'
 אה'ת' ק'ה'ק'ים - ויבא ר'וא ו'ש'ת'ה' ג' ו'ל' ק'ר'ת' ק'ס'ר'ת'
 ו'ה'ת'ע'ר' ה' ט'ל' ש'ר'א' ו'נ'א'ש' ק'ט' ט'ז' ו'ש'ל'ע' כ'ר'א'ת'

א' הד'ש אפ'ס'א קר'ל ר'ס' ו'ל'ק'ה' נ'ש'ו'ר'
 ו'ל'ש'ו'ר' ז'מ'ר'ש'ה' כ'ס'ן א'ו'י'

ר' מ'ש'ה' ו'ה'ל'ק'ן ז'ה'ר'ל' ש'ל'ט'א

אודה ה' בכל לבב
 על כל הטוב
 אשר גמלני
 והגיעני תור
 כלולת בני היקר
 הב' החתן
 המופלג מ'
 ישראל שי' עב"ג
 ת' בת ש"ב
 ההצ"ר משולם
 זוסיא שליט"א,
 והחופה תתקיים
 ברצהי"ת יום א'
 בהעלתך י' סיון
 הבע"ל למז"ט
 ובשטומ"צ פה

בני ברק. אמרתי אקרא נא למאהבי וידידי לבוא ולקחת חבל בשמחתנו, ולהתעלס אתנו באהבים. ויהא רעוא ומשמחה זו יושפע שפע רב ברכות וישועות על כלל ישראל ונושע בכל טוב ונזכה בבגצב"ב.

א"ד הדו"ש ומכבדו כערכו הרם ומצפה לישועת כלל ישראל במהרה דידן אכי"ר.

הק' משה יהושע בהה"צ שליט"א